

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan yr Is-adran Datblygu Gwledig a Deddfwriaeth o fewn Adran yr Amgylchedd, Sgiliau ac Adnoddau Naturiol Llywodraeth Cymru, ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020.

Rwyf wedi gwneud y datganiadau sy'n ofynnol o dan Ddeddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018. Mae modd gweld y datganiadau hyn yn Rhan 2 o'r Atodiad i'r Memorandwm hwn.

Lesley Griffiths AS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

24 Tachwedd 2020

Rhan 1

1. Disgrifiad

Bydd Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020 (y "offeryn") yn gwneud diwygiadau i is-ddeddfwriaeth, sy'n gymwys i Gymru mewn perthynas ag iechyd planhigion.

Daw Rhan 1 a Rhan 3 o'r offeryn hwn i rym yn union cyn diwrnod cwblhau'r Cyfnod Gweithredu, a daw Rhan 2 o'r offeryn hwn i rym ar ddiwrnod cwblhau'r Cyfnod Gweithredu.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Mae'r offeryn hwn yn cael ei wneud gan Weinidogion Cymru wrth arfer y pwerau a roddir ym mharagraff 1(1) o Atodlen 2 a pharagraff 21 o Atodlen 7 i Ddeddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018 (y 'Ddeddf Ymadael'), er mwyn mynd i'r afael â methiannau yng nghyfraith yr UE a ddargedwir i weithredu'n effeithiol, a diffygion eraill sy'n codi oherwydd bod y Deyrnas Unedig (DU) yn gadael yr Undeb Ewropeaidd (UE).

Fel y nodir yn y datganiad gan y Gweinidog yn Rhan 2 y Memorandwm Esboniadol hwn, cynigir y bydd yr offeryn hwn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol ddrafft.

Mae'n ofynnol o dan baragraff 4(a) o Atodlen 2 i'r Ddeddf Ymadael i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Ysgrifennydd Gwladol ynghylch rheoliadau sydd i fod i ddod i rym cyn diwrnod cwblhau'r Cyfnod Gweithredu. Yn unol â'r gofyn hwn, ymgynghorwyd â'r Ysgrifennydd Gwladol mewn llythyr ar wahân a gyhoeddwyd ar 20 Tachwedd 2020.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Mae angen diwygio deddfwriaeth ddomestig sy'n deillio o gyfraith yr UE i sicrhau bod modd defnyddio'r llyfr statud yn effeithlon ac yn effeithiol ar ôl i'r DU adael yr UE.

Mae'r Ddeddf Ymadael yn trosi'r rhan fwyaf o gyfraith uniongyrchol berthnasol yr UE, fel y mae'n sefyll yn union cyn diwrnod cwblhau'r Cyfnod Gweithredu, yn gyfraith ddomestig ac yn cadw deddfau a wneir yn y DU sy'n gweithredu rhwymedigaethau'r UE. Mae'r Ddeddf Ymadael hefyd yn creu pwerau dros dro i wneud is-ddeddfwriaeth i ddelio â diffygion a fyddai'n codi oherwydd bod y DU yn gadael yr UE. Mae Adran 11 o'r Ddeddf Ymadael a pharagraff 1 o Atodlen 2 i'r Ddeddf honno yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru fynd i'r afael â diffygion.

Yn unol â gofynion y Ddeddf Ymadael, mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, Lesley Griffiths, wedi gwneud y datganiadau perthnasol fel y manylir yn Rhan 2 o'r Atodiad i'r Memorandwm Esboniadol hwn.

Mae'r gyfundrefn iechyd planhigion yn cael ei sefydlu, ar lefel Ewropeaidd, gan Reoliad (UE) 2016/2031) ar fesurau diogelu yn erbyn plâu planhigion a Rheoliad (UE) 2017/625) ar reolaethau swyddogol a gweithgareddau swyddogol eraill a gyflawnir i sicrhau bod materion sy'n cynnwys iechyd planhigion ("Rheoliadau'r UE") a deddfwriaeth weithredu gysylltiedig yn cael eu defnyddio.

Mae Rheoliadau'r UE yn rhan o becyn rheoliadau Rheolau Doethach yr UE ar gyfer Bwyd Mwy Diogel. Bwriad y pecyn hwn oedd moderneiddio, symleiddio a gwella'r safonau iechyd a diogelwch presennol ar gyfer y gadwyn fwyd-amaeth, gan ddilyn dull sy'n seiliedig ar risg o ran diogelu anifeiliaid, planhigion ac iechyd y cyhoedd a chyflwyno mesurau rheoli plâu a chlefydau mwy effeithlon.

Mae Rheoliadau'r UE, a'r deddfwriaeth weithredu a wnaed o dan y Rheoliadau hyn, fel Rheoliad Gweithredu'r Comisiwn (UE) 2019/2072, yn uniongyrchol berthnasol (hynny yw, nid oedd angen deddfwriaeth weithredu genedlaethol er mwyn iddynt gael effaith yng nghyfraith y DU). Mae Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Iechyd Planhigion ac Organeddu a Addaswyd yn Enetig) (Cymru) 2019 (O.S. 2020/206) (Cy. 48) ("Rheoliadau 2020") yn cynnwys darpariaethau domestig atodol i alluogi Gweinidogion Cymru i gyflawni eu rhwymedigaethau o dan Reoliadau'r UE, gorfodi Rheoliadau'r UE hyn a gweithredu rhanddirymiadau i amrywiol ddarpariaethau yn Rheoliadau'r UE sydd ar gael i Aelod-wladwriaethau. Mae deddfwriaeth ddomestig ar wahân ond cyfochrog yn berthnasol yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae'r offeryn hwn yn gwneud newidiadau o ran gweithrediad a diwygiadau canlyniadol eraill i is-ddeddfwriaeth ddomestig, gan gynnwys Rheoliadau 2020, i sicrhau bod rheolaethau sicrhau iechyd planhigion yn parhau i weithredu ym Mhrydain Fawr a rhwng Prydain Fawr a'r UE ar ddiwedd y cyfnod pontio ar 31 Rhagfyr 2020.

4. Diben y deddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Diben yr offeryn hwn yw diogelu bioddiogelwch a chefnogi masnach drwy sicrhau bod rheolaethau sicrhau iechyd planhigion effeithiol yn parhau i weithredu ym Mhrydain Fawr a rhwng Prydain Fawr a'r UE ar ddiwedd y cyfnod pontio.

Mae'r diwygiadau i weithrediad Rheoliadau 2020 yn cyfrannu at greu 'marchnad sengl' ar gyfer Prydain Fawr a Thiriogaethau Dibynnol ar y Goron. Bydd yr UE yn dod yn drydedd wlad ac, o ganlyniad, bydd yn

ddarostyngedig i reolaethau mewnforio trydydd gwledydd. Bydd mesurau rheoli iechyd planhigion ar ddeunyddiau sy'n cael eu mewnforio o drydydd gwledydd yn dal i gael eu cymhwyso. Bydd rheolaethau mewnol hefyd yn parhau i fod yn berthnasol i symud nwyddau o fewn marchnad fewnol Prydain Fawr.

Bydd y polisi presennol o reolaethau iechyd planhigion sy'n seiliedig ar risg, a ddefnyddir o dan ddeddfwriaeth yr UE, yn parhau. Fodd bynnag, bydd y drefn nawr yn canolbwyntio ar risgiau i Brydain Fawr, yn hytrach na risgiau i'r UE, er mwyn sicrhau bod cyfiawnhad technegol dros hyn yn unol â rhwymedigaethau Sefydliad Masnach y Byd a Rheoliadau'r UE. Bydd proses asesu risg Prydain Fawr yn dilyn yr un egwyddorion a dull gweithredu a dderbynnir yn rhyngwladol ag a ddefnyddiwyd mewn Dadansoddiad o Risg Pla blaenorol o dan drefn yr UE. Mae'r Dadansoddiad o Risg Pla yn gwerthuso tystiolaeth fiolegol a thystiolaeth wyddonol ac economaidd arall i benderfynu a yw organeb yn bla planhigion neu'n bathogen sy'n peri risg sylweddol i blanhigion ym Mhrydain Fawr. Mae'n penderfynu a ddylid ystyried rheoleiddio pla ac yn nodi mesurau rheoli penodol i'w cymryd yn ei erbyn. Bydd yr egwyddorion hyn sy'n seiliedig ar risg, fel y'u defnyddir yng ngweithdrefn yr UE, yn parhau ond ar gyfer lefelau risg Prydain Fawr.

Bydd y dull diwygiedig ar gyfer mewnforio o'r UE yn cael ei gyflwyno fesul cam dros gyfnod o 6 mis, o 1 Ionawr 2021, er mwyn rhoi rheolaethau ar gynnyrch yr UE ar waith fesul cam er mwyn caniatáu i fasnach barhau i lifo tra bydd busnesau'n addasu i ddefnyddio rheolaethau mewnforio trydydd gwledydd. Trefniant pontio dros dro a seiliedig ar risg fydd hwn, gyda'r nod o sicrhau rheolaethau mewnforio cyson sydd wedi'u cyfiawnhau'n dechnegol ac sy'n berthnasol i bob gwlad sy'n allforio i Brydain Fawr.

Beth mae'r offeryn yn ei wneud

Mae'r offeryn hwn yn gwneud diwygiadau i ddeddfwriaeth ym maes iechyd planhigion. Mae'n diwygio ac yn dirymu is-ddeddfwriaeth ddomestig sy'n ymwneud ag iechyd planhigion.

Mae'r offeryn hwn yn dirymu Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2019 (ac mae elfennau o ddeddfwriaeth gywir wedi'i dirymu ers hynny) ac yn diwygio'r ddeddfwriaeth ganlynl:

- Rheoliadau Iechyd Planhigion etc. (Ffioedd) (Cymru) 2018 - mae'r Rheoliadau hyn yn pennu ffioedd sy'n daladwy i Weinidogion Cymru mewn perthynas â gwasanaethau iechyd planhigion ac ardystio tatws hadyd, planhigion ffrwythau a deunyddiau sy'n lluosogi planhigion ffrwythau; a
- Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Iechyd Planhigion ac Organeddau a Addaswyd yn Enetig) (Cymru) 2020 - mae'r Rheoliadau hyn yn rhoi effaith i Reoliad (UE) 2016/2031 Senedd

Ewrop a'r Cyngor ar fesurau diogelu yn erbyn plâu planhigion, ac agweddau ar iechyd planhigion Rheoliad (UE) 2017/625 Senedd Ewrop a'r Cyngor ar reolaethau swyddogol.

Pe na bai'r is-ddeddfwriaeth ddomestig hon yn cael ei diwygio, byddai'n cynnwys diffygion a fyddai'n atal Gweinidogion Cymru rhag gallu cyflwyno deddfwriaeth ymarferol ar iechyd planhigion. Gwneir yr offeryn drwy arfer pwerau o dan y Ddeddf Ymadael i gywiro'r diffygion hyn.

Mae Llywodraeth y DU yn gwneud diwygiadau cyfatebol i is-ddeddfwriaeth gyfatebol sy'n berthnasol i Loegr drwy Reoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Ymadael â'r UE) 2020.

5. Ymgynghori

Nid ymgynghorwyd â rhanddeiliaid ynghylch y diwygiadau a wnaed gan Reoliadau 2020 gan eu bod yn newidiadau technegol o ran gweithrediad yn hytrach na newidiadau polisi.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol

Wrth i'r UE ddod yn drydedd wlad ar ddiwedd y Cyfnod Pontio, bydd nwyddau rheoleiddiedig yr UE sy'n cael eu mewnfario i Brydain Fawr yn ddarostyngedig i reolaethau safonol trydydd gwledydd ar gyfer iechyd planhigion (darparu tystysgrif, rhoi gwybod ymlaen llaw am fewnforion o'r UE, mynd drwy ddogfennau, manylion adnabod ac archwiliadau ffisegol). Mae'r effeithiau uniongyrchol hyn ar fusnesau a'r sector cyhoeddus yn deillio o delerau'r Ddeddf Ymadael ac nid ydynt yn adlewyrchu unrhyw newid ym mholisi iechyd planhigion Prydain Fawr, felly nid oes asesiad effaith wedi'i baratoi ar gyfer yr offeryn hwn.

Atodiad: Datganiadau o dan Ddeddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018

Rhan 1: Tabl o Ddatganiadau o dan Ddeddf 2018

Mae'r tabl hwn yn nodi'r datganiadau a all fod yn ofynnol gan Weinidogion Cymru o dan Ddeddf 2018. Mae'r tabl hefyd yn nodi'r datganiadau hynny a all fod yn ofynnol gan Weinidogion y Goron o dan Ddeddf 2018, y mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i'w darparu hefyd pan fo angen. Mae modd gweld y datganiadau gofynnol yn Rhan 2 o'r atodiad hwn.

Datganiad	Lle mae'r gofyniad wedi'i osod	I bwy mae'n berthnasol	Beth sydd ei angen arno
Priodolrwydd	Is-baragraff (2) o baragraff 28, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a 23(1) neu sy'n arfer pwerau ar y cyd yn Atodlen 2. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2	Datganiad nad yw'r OS yn gwneud mwy nag sy'n briodol.
Rhesymau Da	Is-baragraff (3) o baragraff 28, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a 23(1) neu sy'n arfer pwerau ar y cyd yn Atodlen 2. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2	Datganiad i esbonio'r rhesymau da dros wneud yr offeryn a bod yr hyn sy'n cael ei wneud yn ffordd resymol i weithredu.
Cydraddoldeb	Is-baragraffau (4) a (5) o baragraff 28, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a 23(1) neu sy'n arfer pwerau ar y cyd yn	Datganiad i egluro pa ddiwygiadau, diddymiadau neu ddirymiadau, os o gwbl, sy'n cael eu gwneud i Ddeddfau Cydraddoldeb 2006 a 2010 a'r ddeddfwriaeth a wnaed oddi

		Atodlen 2. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2	tanynt. Datganiad bod y Gweinidog wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu ac ymddygiad o fath arall sydd wedi'i wahardd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.
Esboniadau	Is-baragraff (6) o baragraff 28, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a 23(1) neu sy'n arfer pwerau ar y cyd yn Atodlen 2. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2	Datganiad i egluro'r offeryn, nodi'r gyfraith berthnasol cyn y diwrnod ymadael, esbonio effaith yr offeryn ar gyfraith yr UE a ddargedwir a rhoi gwybodaeth am ddiben yr offeryn, ee a fwriedir gwneud mân newidiadau neu newidiadau technegol yn unig i gyfraith yr UE a ddargedwir.
Troseddau	Is-baragraffau (3) a (7) o baragraff 28, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a 23(1) neu sy'n arfer pwerau ar y cyd yn Atodlen 2. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2	Datganiad yn nodi'r 'rhesymau da' dros greu trosedd, a'r gosb sydd ynghlwm â hynny.
Is-ddirprwyo	Paragraff 30, Atodlen 7	Mae'n berthnasol i Weinidogion y Goron sy'n arfer pwerau yn adrannau 8(1), 9 a pharagraff 1 o Atodlen 4 i greu pŵer deddfwriaethol na ellir ei arfer gan Weinidog y Goron neu Awdurdod Datganoledig. Mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i wneud yr	Datganiad i esbonio pam ei bod yn briodol creu pŵer is-ddirprwyedig o'r fath.

		un datganiad wrth arfer pwerau yn Atodlen 2 neu baragraff 1 o Atodlen 4 i greu pŵer deddfwriaethol na ellir ei arfer gan Weinidog y Goron neu Awdurdod Datganoledig	
Brys	Is-baragraff (2) a (8) o baragraff 7, Atodlen 7	Gweinidogion Cymru sy'n arfer pwerau yn Rhan 1 o Atodlen 2 ond yn defnyddio'r weithdrefn frys ym mharagraff 7 o Atodlen 7	Datganiad bod Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn angenrheidiol gwneud yr OS gan ddefnyddio'r weithdrefn frys a'r rhesymau dros y farn hon.

Rhan 2

Datganiadau sy'n ofynnol wrth ddefnyddio pwerau galluogi o dan Ddeddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018

1. Datganiad addasrwydd

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, wedi gwneud y datganiad canlynol ynghylch defnyddio pwerau deddfwriaethol yn Neddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018:

“Yn fy marn i, nid yw Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020 yn gwneud dim mwy nag sy'n briodol”.

Mae hyn yn wir oherwydd bod y newidiadau sy'n cael eu gwneud yn mynd i'r afael â diffygion sy'n codi o ymadael â'r UE ac mae'n sicrhau y bydd y drefn bresennol ar gyfer diogelu bioddiogelwch yn parhau i weithredu'n effeithiol.

2. Rhesymau da

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, wedi gwneud y datganiad canlynol ynghylch defnyddio pwerau deddfwriaethol yn Neddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018:

“Yn fy marn i, mae rhesymau da dros y darpariaethau yn yr offeryn hwn, ac rwyf wedi dod i'r casgliad ei bod yn ffordd resymol i weithredu”.

Y rhain yw bod pryder ymysg y cyhoedd ynghylch bioddiogelwch a dylai'r Llywodraeth o leiaf gadw'r mesurau diogelu sy'n bodoli ar hyn o bryd.

3. Cydraddoldeb

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig wedi gwneud y datganiad canlynol:

“Nid yw Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020 yn diwygio, yn diddymu nac yn dirymu darpariaeth neu ddarpariaethau yn Neddf Cydraddoldeb 2006 na Deddf Cydraddoldeb 2010 nac is-ddeddfwriaeth a wneir o dan y Deddfau hynny.”

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, wedi gwneud y datganiad canlynol ynghylch defnyddio pwerau deddfwriaethol yn Neddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018:

“Mewn perthynas â Rheoliadau Iechyd Planhigion (Diwygio etc.) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2020, rwyf i, Lesley Griffiths, wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad o fath arall sydd wedi'i wahardd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.”

4. Esboniadau

Mae'r datganiad esboniadau wedi'i wneud yn adran 4 (Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael) o brif gorff y memorandwm esboniadol hwn.

5. Troseddau

Nid yw'n berthnasol/angenrheidiol.

6. Is-ddirprwyo deddfwriaethol

Nid yw'n berthnasol/angenrheidiol.

7. Brys

Nid yw'n berthnasol/angenrheidiol.